

דבר המערכת

אנו שמחים להציג בפניכם את הגיליון השלישי של "משמר הסביבה" לשנת 2009. הגיליון הינו פרי שיתוף הפעולה בין הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ו"חיים וסביבה", ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל.

בגיליון זה נסקור את הפעילות בנושאי סביבה בכנסת במהלך החודשים פברואר-יוני 2009, לרבות הצעות חוק והצעות לתיקון חוקים ודיונים משמעותיים בשדולה הסביבתית ובעדות הכנסת השונות. כן, נציג את אחד הפרויקטים של הקליניקה הסביבתית: פרויקט החברות הממשלתיות. בדרך זו אנו מקווים להעשיר את השיח הסביבתי בישראל ולקדם אותו למקום מרכזי בסדר היום הציבורי.

נשמח לשמוע את תגובותיכם והערותיכם ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים.

ניתן ליצור עמנו קשר בדוא"ל: envclinic@gmail.com.

משמר הסביבה נערך ע"י **ליאת אלפז ויעל מורג**, תלמידות הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בהנחיית **ד"ר אתי רוזנבלום**, עו"ד איילת ברעם, ד"ר אורן פרז, מר נאור ירושלמי והגב' מאיה קרבטרי.

מנחי הקליניקה: ד"ר אורן פרז עו"ד איילת ברעם ד"ר אתי רוזנבלום	הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית	הפקולטה למשפטים אוניברסיטת אילן	חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל	מנכ"ל וסביבה: נאור ירושלמי	חיים
perezo@mail.biu.ac.il baramayelet@gmail.com etyros@gmail.com envclinic@gmail.com	אתר הקליניקה: www.envclinic.org.il	טלפון: 03-5318814 רמת גן 52900	sviva@sviva.net www.sviva.net מנהלת קשרי ממשל בארגון "חיים וסביבה": מאיה קרבטרי maya@sviva.net	naor@sviva.net	

הצעת חוק התכנון והבניה (תיקון – בדיקת נוכחות מזהמים בקרקע, באוויר ובמקורות מים) -

התשס"ט-2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ דב חנין (חד"ש), וח"כ אופיר פינס-פז (העבודה), ח"כ משה גפני (יהדות התורה), וח"כ זבולון אורלב (הבית היהודי), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך 11.5.09. הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת על-ידי ח"כ איתן כבל (העבודה) בכנסת ה-16.

מטרת הצעת החוק היא להטמיע את תהליך הטיהור ושיקום הקרקע בהליך התכנוני מראשיתו. כיום אין כל הוראה מפורשת בחוק התכנון והבניה, המחייבת בדיקה של קרקע ששימשה לפעילות תעשייתית מזהמת, כחלק מההליך התכנוני של שינוי הייעוד. עקב כך, פעמים רבות בעבר הופקדו תכניות בניה באתרים מזהמים, תכניות

אלה לא כללו התייחסות לזיהום הסביבתי ולא הובטח בהן הטיפול בקרקע ובמים כחלק מן ההליך התכנוני. לעיתים, הבדיקה נדרשה באופן מקרי, לאחר שהתוכנית אושרה, ואף לאחר תחילת הבנייה או בסיומה. הצעת החוק מחייבת הכללת הוראות המתייחסות לזיהום הסביבתי ולטיפול בו כבר במועד הגשת התכנית וכתנאי להפקדה על ידי מוסד התכנון.

הצעת החוק ניזומה לאחר שהתברר בשנים האחרונות במהלך פינוי מפעלים ביטחוניים במרכז הארץ לטובת הקמת שכונות מגורים, כי הקרקע זוהמה לא פעם במתכות כבדות ומזהמים כימיים אחרים אשר החשיפה אליהם מהווה סיכון בריאותי חמור ועלולה לגרום לסוגי סרטן שונים. אתרים אלה מצטרפים לאתרים רבים נוספים בהם התגלו זיהומי קרקעות ומי תהום, כתוצאה מפעילות תעשייתית ומסחרית (כגון תחנות דלק).

בתיקון מוצע להוסיף סעיף לחוק התכנון והבניה המחייב להגיש בדיקת נוכחות מזהמים באוויר, בקרקע ובמקורות המים כתנאי להפקדת תכנית, במידה שכלולה בה קרקע כמזוהמת, בתחום התכנית או בסמוך לה.

לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.

הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור (תיקון – חובת מיחזור בבית עסק גדול), התשס"ט-

2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ דב חנין (חד"ש), וח"כ אופיר פינס-פז (עבודה) הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-11.5.09 וכן על-ידי ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) בתאריך 1.4.09.

מטרת הצעת החוק הינה לעודד את הציבור למחזור פסולת על ידי הנגשת מתקני מחזור והצבתם במקומות העבודה. בתיקון לחוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור מוצע לקבוע כי בעל בית עסק גדול יתקין בשטח בית העסק מתקני מיחזור לפסולת מסוג נייר, פלסטיק, זכוכית וסוללות. בית עסק גדול מוגדר כבית עסק אשר מועסקים בו 30 עובדים או יותר. בעל בית

עסק גדול שלא התקין מיתקן מיחזור, דינו קנס, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד – גובה הקנס יהיה כפול. הצעת החוק מושתתת על ההנחה כי רכישת הרגלים סביבתיים בסביבת העבודה תסייע בהטמעתם גם בסביבה הביתית. כמו כן, מבוססת הצעה זו על הנתונים המעידים על עלייה של 20% בשיעורי מחזור הנייר בכ-90 משרדים ממשלתיים ברחבי הארץ, בהם הציב המשרד להגנת הסביבה 16,000 מכלים לאיסוף נייר.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ דב חנין (חד"ש), וח"כ אופיר פינס-פז (עבודה) לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) לחצו כאן.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (עידוד תחבורה ציבורית), התשס"ט-2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ דב חנין (חד"ש), ח"כ משה גפני (יהדות התורה), וח"כ זבולון אורלב (הבית היהודי), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-11.5.09, וכן על-ידי ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) בתאריך 1.4.09.

מטרת הצעת החוק היא לקדם את השימוש בתחבורה הציבורית בישראל. בהתאם למוצע, ממשלת ישראל תאשר בתוך שנה מקבלת החוק תוכנית לקידום התחבורה הציבורית אשר יגיש לה שר התחבורה. התוכנית תכלול, בין היתר, אמצעים לקידום המטרות הבאות: שיפור השירות למשתמשים בתחבורה הציבורית, קביעת עדיפויות דרך לתחבורה הציבורית, שיפור השימוש המשולב באמצעי התחבורה הציבורית השונים, הפחתת זיהום האוויר והוזלת עלויות הנסיעה בתחבורה הציבורית.

להצעה זו תועלת סביבתית ותועלת חברתית. שיפור היעילות והנגישות לתחבורה הציבורית תסייע במיוחד לשכבות החלשות, המהוות שיעור ניכר ממשתמשי התחבורה הציבורית והתלויות בה לשם תנועתן. כמו כן, מצופה כי שיפור השירות בתחבורה הציבורית ימשוך גם אוכלוסיות מבוססות יותר לעבור לתחבורה הציבורית ולוותר על הרכב הפרטי, וכתוצאה מכך יסייע הדבר להפחתת הפליטות הנגרמות משימוש ברכב. מעבר מתחבורה פרטית לציבורית יפחית את העומסים בכבישים, יקטין את הפגיעה הבריאותית באנשים הנמצאים בסביבת עורקי תחבורה ראשיים, יקטין את הפגיעה הסביבתית במקורות המים, ויקטין את תרומתנו להתחממות כדור הארץ ואת הנגיסה המתמשכת בשטחים הפתוחים לצורך סלילת כבישים נוספים.

לעיון בהצעת החוק של חברי הכנסת חנין ופינס-פז לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ליה שמטוב לחצו כאן.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השבע עשרה על ידי ח"כ דב חנין, ח"כ משה גפני וח"כ מיכאל מלכיאור. **לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.**

הצעת חוק בית המשפט (תיקון – הקמת בית משפט לענייני איכות הסביבה), התשס"ט-2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ איתן כבל (העבודה), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-11.5.09, וכן על-ידי ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) בתאריך 1.4.09, ועל ידי ח"כ דב חנין (חד"ש) בתאריך 4.5.09. הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברי הכנסת אסתר רינה טרמון (ישראל ביתנו) ואיתן

כבל (העבודה). הצעת החוק מציעה להקים בית משפט לענייני איכות הסביבה שירכז את הסמכויות בתחום איכות הסביבה, המפוזרות כיום בבתי המשפט השונים, וזאת על מנת לייעל את הטיפול במפגעי איכות הסביבה, להביא להתמקצעות של המערכת השיפוטית בתחום ולשפר את ההגנה על הסביבה בישראל. בעולם המערבי, בשיטות משפט שונות, מקובלת גישה של ריכוז סמכויות השיפוט בענייני הסביבה בידיו של בית משפט ייעודי שהוכשר לכך. החל מאמצע שנות ה-70, החלו לפעול במדינות רבות ברחבי העולם בתי משפט ייעודיים לנושאי איכות הסביבה. מדינות כגון: שבדיה, דנמרק, הולנד, ספרד, ניו זילנד, ורבות אחרות, הבינו את החשיבות שבהקמת בית משפט לענייני איכות הסביבה (Environmental Court), וריכוז בידיו את הסמכויות לדון בתובענות אלה. מטרת הצעת החוק להביא לשיפור ושדרוג הטיפול בעתירות בהליכים משפטיים שונים שעניינם איכות סביבה, תאפשר התמקצעות של שופטים בתחום ותשפר את ההגנה הכוללת על הסביבה במערכת המשפט.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ איתן כבל לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ליה שמטוב לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ דב חנין לחצו כאן.

הצעת חוק התכנון והבניה (תיקון – תכנית מקומית שעניינה הקמת מפעל העוסק בחומר מסוכן), התשס"ט – 2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ **דב חנין** (חד"ש), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-4.5.09.

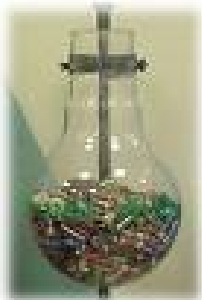
הצעת החוק מציעה להעביר את הסמכות לאשר את הקמתו של מפעל העוסק בחומרים מסוכנים או מתקן לאחסון חומרים מסוכנים מועדות התכנון המקומיות לידי ועדות התכנון המחוזיות ובאופן זה לצמצם את המקרים בהם ניתן אישור למפעל משיקולים זרים ולהבטיח, ככל הניתן, החלטה מקצועית

אשר תביא בחשבון את מכלול הסיכונים הכרוכים בה. כיום נמצאת הסמכות לאישור הקמת מפעל שכזה בידי הועדות המקומיות לתכנון ובניה, שאמורות לבחון בקשה שכזו על שלל היבטיה הרחבים לרבות היבטי בטיחות, סיכון חיי התושבים שבסמוך למפעל, עמידת המפעל בדרישות חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993 וכיוב'.

לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי ח"כ **מיכאל מלכיאור** (מימד) וח"כ **דב חנין** (חד"ש). **לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.**

הצעת חוק איסוף סוללות משומשות, התשס"ט-2009

הצעת החוק, הונחה על שולחן הכנסת ה-18 הן על-ידי ח"כ **ליה שמטוב** (ישראל ביתנו) בתאריך 1.4.09, והן על-ידי ח"כ **דב חנין** (חד"ש), ח"כ **ניצן הורוביץ** (התנועה החדשה – מרצ), ח"כ **אופיר פינס-פז** (העבודה) וח"כ **משה גפני** (יהדות התורה) בתאריך 4.5.09. הצעת חוק זהה הונחה בכנסת ה-17 על-ידי ח"כ **דב חנין** (חד"ש), ח"כ **משה גפני** (יהדות התורה) וח"כ **רן כהן** (מרצ).

הצעת החוק נועדה לעודד את מיחזור הסוללות ולמנוע את הגעתן אל מרכזי איסוף האשפה הרגילים ואל המשרפות. צריכת הסוללות הממוצעת לאדם היא כ-14 סוללות לשנה, המצטברות לכדי כ-1.4 ק"ג למשפחה. השלכת סוללות משומשות למיכלי האשפה הביתיים מובילה להתפרקותן ולזיהום סביבתי נרחב. כיום נעשה האיסוף בצורה וולונטרית במרכזי איסוף במוסדות ציבור שונים, אולם שיעורי ההשבה על-ידי הציבור עדיין נמוכים. על רקע זה מוצע להרחיב את מספר נקודות המחזור הנגישות לציבור באמצעות חיוב בתי עסק המוכרים סוללות, בתי ספר ובתי חולים להציב מתקנים לאיסוף סוללות בשטחם, לאפשר לציבור להשאיר בהם סוללות ולהעבירם למתקנים ייעודיים לטיפול בפסולת זו.

לעיון בהצעת החוק שהוגשה על-ידי ח"כ ליה שמטוב לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק שהוגשה על-ידי חברי הכנסת חנין, הורוביץ, פינס-פז וגפני לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק שהונחה בכנסת ה-17 על-ידי חברי הכנסת חנין, גפני וכהן לחצו כאן.

הצעת חוק התכנון והבניה (תיקון – ועדה לתכנון ובניה של תשתיות לאומיות), התשס"ט-2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ איתן כבל (העבודה), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה- 4.5.09. הצעת החוק נועדה להסדיר את פעילותה של הועדה לתכנון ובניה של תשתיות לאומיות ולהביא לפתרון בעיות רבות הקיימות סביב פועלה.

במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה לשנת 2002 אושרו מספר שינויים בחוק התכנון והבניה שמטרתם ייעול הטיפול בפרויקטים של תשתיות לאומיות ועיקרם הקמה של ועדה מיוחדת לקידום פרויקטים לאומיים.

שינוי זה יצר גוף תכנוני בלתי מאוזן בהרכבו, בו נציגי הממשלה מהווים רוב מוחלט. כמו כן, נוצרה כפילות תכנונית מיותרת וכן אי התאמה בין מרכיבים מרכזיים במערכת התכנון (לדוגמא אי התאמה לתוכניות מתאר ארציות). מצב זה גרם לנזקים תכנוניים, חברתיים וסביבתיים בלתי הפיכים וזכה לביקורת רבה מצד בתי המשפט.

בבג"צ 4128/02, אדם טבע ודין נ' ראש ממשלת ישראל ואח', פ"ד נ"ח (3), 503, קבע בית המשפט כי החקיקה במסגרתה הוקמה הועדה הארצית לתשתיות לאומיות היא "חקיקה הפוגעת בזכויות יסוד של היחיד לחיים במדינה מתוקנת...". וכי ראוי שהכנסת תעיין מחדש בהסדרים הקיימים. לקראת הצטרפות ישראל לארגון OECD נערכה על ידי המשרד להגנת הסביבה בחינה של עמדת ישראל בהחלטות ובהמלצות הארגון בנושאים סביבתיים ונמצא, כי מדיניות הממשלה לגבי פרויקטים של תשתיות לאומיות עומדת בניגוד מוחלט למדיניות הארגון. הצעת חוק זו באה לתקן את המעוות וליצור איזון בין הצורך לקדם בעילות פרויקטים של תשתיות לאומיות לבין הרצון לשמור על יעדי התכנון הלאומי וכן להתאים את הנורמות התכנוניות בישראל לאלו הנדרשות בארגון ה-OECD.

בהצעת החוק מוצע כי הועדה לתשתיות לאומיות תהיה ועדת משנה של המועצה הארצית לתכנון ובניה, בכדי להימנע מיצירת שתי מערכות תכנוניות מקבילות, וכן מוצע לשנות את הרכב הועדה, כך שיהיה איזון בין נציגי השלטון המרכזי והמקומי ונציגי הציבור. דגם פעולה כזה יבטיח עדיפות וקידום מהיר ומקצועי של תשתיות לאומיות מחד ובה בעת ימנע את הנזקים התכנוניים והסביבתיים הנובעים מקיומה של מערכת תכנון מקבילה. בנוסף, הצעת החוק קובעת כי יש לבטל את הסעיפים המאפשרים לוועדה לתשתיות לאומיות לפעול בניגוד לתוכניות מתאר ארציות מאושרות ואת הסעיפים מכוחם הוקמו ועדות המשנה של הועדה הארצית לתשתיות לאומיות. עוד מוצע למחוק את הסעיפים היוצרים הליך תכנון מקביל לתכנית לתשתית לאומית ובכלל זה את הסעיפים הקובעים לוחות זמנים מקוצרים לבחינה הסביבתית של תוכניות אלו.

לעיון בהצעת החוק [לחצו כאן](#).

הצעת חוק לעידוד בנייה בת קיימא – התשס"ט-2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ ניצן הורוביץ (התנועה החדשה – מרצ) הונחה על שולחן הכנסת ביום 4.5.2009, וכן על-ידי ח"כ אופיר פינס (העבודה) וח"כ יוחנן פלסנר (קדימה) בתאריך 1.4.09.

הצעת החוק נועדה לעודד שימוש יעיל וחסכוני במשאבי הטבע, להפחית, בין השאר, את צריכת האנרגיה ואף לתרום להוספת שטחי ציבור ירוקים לאזורים עירוניים. בחלקה השני של הצעת החוק, מוצע להוסיף לחוק התכנון והבניה פרק אשר יעסוק בבנייה בת קיימא במטרה להבטיח ניצול

יעיל וחסכוני של משאבי הטבע תוך מזעור הפגיעה בסביבה וחסכון בעלויות כלכליות לציבור ולרשויות. בישראל קיים תקן רשמי לבניינים שפגיעתם בסביבה פחותה (ת"י 5281 משנת 2005) אולם טרם זכה התקן למעמד מחייב. לפיכך, מוצע להחיל בהדרגה חובת בנייה בת קיימא בהתאם לתנאי התקן כאמור, באופן שתחול תחילה על בניינים ציבוריים חדשים שיבנו והחל משנת 2010 גם על בניינים פרטיים חדשים. כן, הצעת החוק מציעה לתקן את ס' 149 ד (א) (1) לפקודת העיריות ולקבוע תמריץ בצורת הנחה בארנונה לכל בית משותף שעל גגו תוקם גינת גג, אשר תכסה את רוב הגג, ותעשה שימוש במים מושבים לצורך השקייתה. גינת גג מסייעת בהפחתת תצרוכת האנרגיה של הבניין בין היתר על-ידי הקטנת כמות האנרגיה הדרושה לצורך קירור האוויר בקומה שמתחתיה בכ- 30% וכן תורמת להפחתת פליטות גזי חממה באמצעות תהליך הפוטוסינתזה.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ניצן הורוביץ לחצו כאן.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ אופיר פינס פז וח"כ יוחנן פלסנר לחצו כאן.

הצעת חוק המים (תיקון – יום המים הבינלאומי) התשס"ט – 2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ דב חנין (חד"ש), הונחה על שולחן הכנסת ביום 1.4.2009. הצעת החוק קובעת כי אחת לשנה, ב-22 במרס, יצויין בישראל יום המים הבינלאומי בדרך שתקבע ועדת שרים שתמנה הממשלה לעניין זה. עוד מוצע להקדיש שעת לימודים אחת במערכת החינוך לציון יום זה.

לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי ח"כ מיכאל מלכיאור (מימד – התנועה הירוקה) ודב חנין (חד"ש).

לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שינוי הרכב הוועדה הארצית לתכנון ולבניה של תשתיות לאומיות), התשס"ט - 2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ אופיר פינס (העבודה), ח"כ ניצן הורוביץ (התנועה החדשה – מרצ), וח"כ דב חנין (חד"ש) הונחה על שולחן הכנסת ביום 1.4.2009. הצעת החוק מציעה לערוך שני שינויים בהרכב הוועדת הארצית לתכנון ובניה של תשתיות לאומיות.

הראשון, למנות נציג קבוע של שר הבריאות בוועדה, שכן לעיתים קרובות מתקבלות בוועדה החלטות שיש להן השפעה גדולה ומכרעת על בריאות הציבור. מוצע, כי נציג זה יחליף את אחד משני הנציגים של משרד הבינוי והשיכון החברים בוועדה כיום.

עוד מוצע להוסיף למליאת הוועדה שני נציגים מטעם השלטון המקומי, נציג אחד של העיריות והשני מטעם המועצות האזוריות.

לעיון בהצעת החוק לחצו כאן.

הצעת חוק אכיפה סביבתית (סמכויות פיקוח של המשרד להגנת הסביבה), התשס"ט – 2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ יוחנן פלסנר (קדימה) וח"כ איתן כבל (העבודה) הונחה על שולחן הכנסת ביום 1.4.2009, וכן על-ידי ח"כ יולי אדלשטיין (ליכוד) בתאריך 1.4.09. כן, הצעות חוק הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) וח"כ דב חנין (חד"ש) וקבוצת חברי כנסת נוספים.

מטרת הצעת החוק הינה לתגבר את מנגנוני אכיפת החוק של המדינה בנושאי סביבה

וזאת לאור המחסור הקיים בכוחות אכיפה ולאור ריבוי החקיקה הסביבתית בעשורים האחרונים. המשטרה הירוקה פועלת כיום ללא סמכויות מעצר או חקירה, ובשל כך יכולתה לאכוף את החוקים הסביבתיים מוגבלת. על רקע זה מוצע להרחיב את סמכויותיהם של מפקחי המשטרה הירוקה, כך שיוורשו לעצור חשודים בגין חשד סביר לביצוע עבירה לפי חוקי הסביבה השונים. תיקון זה יעניק למפקחי המשטרה הירוקה סמכות זהה לזו של פקחי רשות הטבע והגנים הלאומיים.

לעיון בהצעת החוק של חברי הכנסת יוחנן פלסנר ואיתן כבל [לחצו כאן](#).

לעיון בהצעת החוק של ח"כ אדלשטיין [לחצו כאן](#).

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ליה שמטוב [לחצו כאן](#).

לעיון בהצעת החוק של ח"כ דב חנין וקבוצת חברי הכנסת [לחצו כאן](#).

הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון – הגבלת גביית

דמי כניסה), התשס"ט – 2009

הצעת החוק, יוזמתם של ח"כ רוברט אילטוב (ישראל ביתנו), ח"כ אנסטסיה מיכאלי (ישראל ביתנו), וח"כ דב חנין (חד"ש) הונחה על שולחן הכנסת ביום 1.4.2009.

מטרת הצעת החוק הינה עידוד הטיול בפארקים ובגנים ברחבי הארץ. על כן מוצע בתיקון לחוק, כי ילדים עד גיל 13 לא יאלצו לשלם עבור ביקורם באתרים אלו. עוד מוצע, כי ניתן יהא לגבות תשלום עבור כניסה לאתרים מילדים בין הגילאים 13-

17, אולם הסכום אשר ייגבה לא יעלה על עשרה שקלים חדשים. הוזלת הבילוי בגנים לאומיים, שמורות טבע ואתרים לאומיים, תעודד את הביקור באזורים אלו ותקרר את הציבור אל ערכי הטבע בכלל והשמירה על הסביבה בפרט.

לעיון בהצעת החוק [לחצו כאן](#).

הצעת חוק ביקור תלמידים במוסדות ומוזיאונים להגנת הסביבה, התשס"ט – 2009

הצעת החוק, יוזמתו של ח"כ דב חנין (חד"ש) הונחה על שולחן הכנסת ביום 1.4.2009, וכן על-ידי ח"כ יואל אדלשטיין (ליכוד) בתאריך 1.4.09, ועל ידי ח"כ ליה שמטוב (ישראל ביתנו) בתאריך 1.4.09.

הצעת חוק זו נועדה להגביר את מודעות תלמידי בתי הספר לנושאי איכות הסביבה, באמצעות ביקור במוסדות ומוזיאונים להגנת הסביבה.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ דב חנין [לחצו כאן](#).

לעיון בהצעת החוק של ח"כ יואל אדלשטיין [לחצו כאן](#).

לעיון בהצעת החוק של ח"כ ליה שמטוב [לחצו כאן](#).

דיונים בכנסת

דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא פיקוח על חופי הרחצה בארץ

בתאריך 12.5.09 נערך דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בראשותו של ח"כ **דוד אזולאי** (ש"ס) אודות גביית דמי

כניסה לחופי רחצה. בדיון נכחו חברי הוועדה, חברי הכנסת **יעקב אדרי** (קדימה), **ניצן הורוביץ** (התנועה החדשה - מרצ), **דב חנין** (חד"ש), **אורי מקלב** (יהדות התורה), **פאינה קירשנבאום** (ישראל ביתנו), ו**כרמל שאמה** (ליכוד).

במהלך הדיון עלה, כי כיום פועלים רק שני פקחים בתחום אכיפת החקיקה העוסקת בשמירה על חופי הרחצה בארץ. המדובר בשני עובדים זמניים, אשר אין להם אישור לעבודה בשעות נוספות, וכן אינם מחזיקים ברשותם כלי רכב.

ח"כ **אזולאי** ציין כי הוא רואה מצב זה בחומרה, לאור כמות העבודה הנדרשת משני הפקחים - לטפל ב-140 חופים מוכרזים במדינת ישראל.

על-פי החוק משנת 1964 כל רשות מקומית אשר ברצונה לגבות תשלום באחד מחופיה חייבת להקצות לציבור הרחב קטע של חוף ללא תשלום. כמו כן, על הרשות לעמוד בשני תנאים יסודיים: מתן שירותים נוספים בחוף וקבלת אישור ממשרד הפנים, הניתן ל-3 שנים. ח"כ **אזולאי** טען כי העובדה שאין כיום בידי משרד הפנים סנקציה אותה יוכל להפעיל על רשות מקומית אשר גבתה דמי כניסה לחוף ללא אישור המשרד, מרוקנת את החוק מתוכן.

אשר גרנר, מנהל אגף רישוי עסקים וחופי רחצה במשרד הפנים, טען כי רק ל-9 מתוך 91 חופי הרחצה המוכרזים שלאורך הים התיכון יש אישור לגביית דמי כניסה והאישור ניתן, כאמור, לשלוש שנים על פי קריטריונים שקבע בג"צ. גרנר ציין, כי אחזקת החופים כרוכה בעלויות גבוהות ורשויות רבות אף נותנות שירות לכל מי שמגיע לחוף ללא תשלום. לפיכך, הרשויות המקומיות נאלצות לגבות סכום זה עקב העלויות הגבוהות של תחזוקת החוף.

ח"כ **דב חנין** טען כי על חופי הרחצה להיות פתוחים לכל הציבור בחינם וכי זוהי זכות בסיסית שסוכלה ע"י משרד הפנים, שמתיר לגבות דמי כניסה. ח"כ **ניצן הורוביץ** טען כי ניתן לגבות מס מהשירותים והמתקנים השונים הנמצאים בחוף, אולם, יש להמשיך ולשרת את האוכלוסייה בחינם. ח"כ **פאינה קירשנבאום** הביעה דעתה כי החופים הם נכס לאומי ועליהם להיות פתוחים לכולם, אולם, אין להטיל זאת על הרשויות המקומיות שחלקן הגדול נמצא במצוקה, ועל כן הציעה לשקול הקמת רשות חופים שתמומן ע"י המדינה. ח"כ **אורי מקלב** ציין כי חלק מהקריטריונים למתן אישור לגביית דמי כניסה צריך להיות קיום חופים נפרדים לנשים ולגברים. מר **רענן פלאי**, מנהל תקציב הכנסות בעיריית ת"א-יפו, אמר שאחזקת החופים עולה הון עתק וכדאי להפוך שירות זה לממלכתי.

מסקנות הוועדה:

- יש לשנות את המצב בו שני פקחים בלבד מפקחים על החופים, ואין אפשרות להטיל סנקציה על רשויות הגובות דמי כניסה ללא היתר. כן, יש להגדיל את תקני הפקחים על מנת שיוכלו לעמוד במשימות הפיקוח.
- אחד הקריטריונים למתן היתר לגביית דמי כניסה לחופים יהא קיום חופים נפרדים לגברים ולנשים.
- הקריטריונים לקבלת היתר לגביית דמי כניסה לחופים וכן רשימת החופים שמותר לגבות בהם דמי כניסה יפורסמו באתר האינטרנט של משרד הפנים.

לעיון בפרוטוקול הדיון [לחצו כאן](#).

דיון בועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא זיהום הירקון

בתאריך 13.5.09 התכנסה הועדה בכדי לדון בנושא זיהום הירקון. בועדה השתתפו חברי הכנסת **דוד אזולאי** (ש"ס), **ניצן הורוביץ** (התנועה החדשה - מרצ), **דב חנין** (חד"ש), **אורי מקלב** (יהדות התורה), **גדעון עזרא** (קדימה), **פניה קירשנבאום** (ישראל ביתנו) ו**כרמל שאמה** (ליכוד).

כן השתתפו **גיל יניב**, סמנכ"ל תשתיות במשרד להגנת הסביבה, **דוד פרגמנט**, מנהל רשות נחל הירקון, ונציגי משרד הבריאות. מצד ארגוני הסביבה השתתפו צלול, אדם טבע ודין וחיים וסביבה.

מטרת הדיון הייתה לדון בפעולות שנקטו בפועל עד כה בנוגע לבעיית הזיהום בירקון וכן לדון בצעדים עתידיים. בין היתר, עלו הנושאים הבאים:

1. רוב המים בירקון הם מי קולחין המגיעים ממט"שים של רשויות מקומיות. איכות חלק מהם אינה מספקת, אך מאחר שהם המקור העיקרי לזרימה בירקון לא ניתן להפסיק את הזרמתם לנחל. בחודשים הקרובים ישודרג מט"ש כפ"ס-הו"ש, האחראי להזרמה משמעותית של מים באיכות נמוכה לנחל. תקלות שונות פוגעות באיכות המים, בצמחייה ובדגה, כגון השריפה במפעל סנו ופריצת הסכר באור יהודה.
  2. ההוצאה התקציבית המוקדשת לטיפול בנחל מתחלקת בין הממשלה ובין שבע הרשויות המקומיות שהנחל עובר בשטחן. בעוד הממשלה עומדת בהתחייבויותיה התקציביות, חלק מן הרשויות המקומיות אינן מעבירות את כל הכספים.
  3. השטח שבסמכותה של רשות נחל הירקון אינו כולל את כל שטחו של אגן ההיקוות והניקוז של הנחל, מצב המקשה על טיפול מיידי ונאות בסיכונים וזיהומים שונים המשפיעים על איכות מי הנחל. לדוגמא, האחריות לטיפול בפריצת הסכר בנחל איילון באיזור אור יהודה שאירעה מספר פעמים בשנה האחרונה אינה בגדר סמכותה הרשמית של רשות נחל הירקון.
  4. לא מוצב באיזור גדות הנחל שילוט נאות המזהיר את הציבור מפני רחיצה במים.
- עזר פישלר**, סמנכ"ל עמותת צלול, ציין כי ללא טיפול מקיף וכולל בנחל, כל המאמצים לשפר את איכות המים הזורמים בו ימשיכו להיות אפקטיביים במידה מוגבלת בלבד, שכן הנחל נתון לאסונות הנובעים מתקלות ממקורות רבים. הוא טען כי לא די לשפר את פני גדות הנחל, אלא יש להשקיע בנחל עצמו ובמים הזורמים בו והמוזרמים אליו.
- ח"כ פאינה קירשנבאום** (ישראל ביתנו) ציינה שיש לשפר באופן משמעותי את מודעותו של הציבור למצב הנחל. **ח"כ דב חנין** (חד"ש) אמר שעל ישראל ללמוד מדוגמאות באירופה, בהם הביאו נחלים מזהמים ביותר לדרגה שבה ניתן לקיים בהם שיט ואף במקרים מסוימים לרחוץ בהם. **ח"כ ניצן הורוביץ** (מרצ) הדגיש את הצורך בהרחבת סמכויותיה של רשות נחל הירקון כך שתוכל לספק ראייה מערכתית בכל הנוגע לנחל ולאגן ההיקוות.
- ח"כ אורי מקלב** (יהדות התורה) הדגיש את הצורך באכיפה כלפי גורמים מזהמים.
- יו"ר הועדה**, **ח"כ דוד אזולאי** (ש"ס), סיכם את הדיון וציין כי הועדה תפעל לאישור התקנות לאיכות מי קולחין וביקש ממשרד הבריאות לפעול להעברתן לועדה. בנוסף, ביקש מרשות נחל הירקון לדאוג להצבת שילוט מתאים לטובת ציבור המבקרים בנחל.
- לעיון בפרוטוקול הדיון לחצו כאן.**

בתאריך 12.5.09, קיימה השדולה דיון חירום עקב ההחלטה לכלול בחוק ההסדרים החדש את הרפורמה במנהל מקרקעי ישראל (ממ"י) והרחבה של סמכויות הועדה לתשתיות לאומיות (הות"ל). הדיון התקיים ביוזמתה של החברה להגנת הטבע. בדיון נכחו יושבי ראש השדולה, ח"כ דב חנין (חד"ש) וח"כ אופיר פינס (העבודה), שניהל את הדיון, וכן ח"כ ד"ר רחל אדטו (קדימה), ח"כ ניצן הורוביץ (מרצ), ח"כ כרמל שאמה (הליכוד), ח"כ עפו אגבאריה (חד"ש) וח"כ חנא סוויד (חד"ש).

יואב שגיא, ראש מכון דש"א של החברה להגנת הטבע, הציג את עיקרי הרפורמה בממ"י, והסביר כי הרפורמה המוצעת עלולה להביא להפרטת המרחב הציבורי באמצעות העברת הבעלות על הקרקעות ליזמים פרטיים. כמו כן, ביקר שגיא את עצם הכללת הרפורמה בחוק ההסדרים, מהלך המונע את קיומו של דיון מעמיק בנושא והצגת חלופות. **יובל פלד, נציג רשות הטבע והגנים** ציין כי אכן יש צורך ברפורמה בממ"י, אולם לא בדמות הרפורמה המוצעת כעת אלא בתחום האכיפה.

איריס האן ממכון דש"א, המשמשת כנציגת ארגוני הסביבה בות"ל טענה כי מאז הקמתה, מתקיימת בות"ל פעילות תכנונית בלתי נסבלת, היוצרת מערכות מקבילות של תכנון ואינה מביאה לייעול התהליך התכנוני, שהיתה אחת ממטרותיה המוצהרות. היא טענה עוד שהקמת הות"ל הביאה לדחיקת קולותיהם של המומחים ונציגי הציבור והגדלת כוחה של הממשלה בהליך התכנון.

דינה רצ'בסקי, יו"ר ארגון הגג של ארגוני המהנדסים והאדריכלים, ציינה שהשינוי המוצע בסמכויות הות"ל יביא לפגיעה בסמכויותיהן של הרשויות המקומיות, בכך שתאפשר לאשר הקמת פרויקטים בתחום המגורים והמסחר בתחומן של הרשויות המקומיות אך ללא אישורן.

עו"ד ציפי איסר איציק, מנכ"ל אדם טבע ודין אמרה, כי יש לראות את שני המהלכים במשותף כחיסול בלתי מבוקר של משאבי הקרקע של ישראל, שהינה מלכתחילה מדינה דלה במשאבי קרקע. היא ציינה כי עצם הקמת הות"ל ופעילותה עד כה כבר גרמו נזק למדינה ואף זכו לביקורת נוקבת של בג"צ, ואילו הרחבת סמכויותיה רק תביא להחרפת המצב.

ד"ר רחל אלתרמן, מומחית למחקר השוואתי בנושא תכנון וקרקעות הציגה עמדה לפיה יש מקום להעברת חלק ניכר מקרקעות מממ"י לידי משתמשי הקצה (ובעיקר בשטחי מגורים), אולם יש לזהות ולהקדיש אזורים ייעודיים לצרכים מהותיים, לרבות שטחים פתוחים.

ראש מטה השר להגנת הסביבה, עו"ד אלונה שפר (קארו), ציינה כי השר רואה בשדולה הסביבתית ובתנועה הסביבתית כשותפות טבעיות וחשובות לפעילות המשרד. היא ציינה כי השר מתנגד בפירוש להרחבת סמכויות הות"ל. כמו כן, בנוגע לרפורמה בממ"י, ציינה כי השר מתכוון להיאבק באופן אישי על כך שלא תתאפשר רכישה של קרעות פתוחות שלא חל עליהן תכנון מפורט.

ח"כ דב חנין, יו"ר עמית של השדולה, ציין כי על אף שיש הרבה מקום לשיפור במערכת התכנון בישראל ובממ"י, הרי שהמהלך הנוכחי מהווה פגיעה קשה באינטרס של הציבור על-ידי נישולו מהמשאבים הציבוריים, בעוד הציבור מאמין שהרפורמה טובה לו.

ח"כ אופיר פינס, יו"ר עמית של השדולה, סיכם ואמר שהשדולה תקרא לכל חברי הכנסת וליו"ר הכנסת להצביע על הוצאת הסעיפים הללו מחוק ההסדרים, וכן תקדם את הצעת החוק לשינוי הרכב הות"ל. בנוסף, הודיע כי השדולה תפעיל לחץ על השר להגנת הסביבה להיאבק בכל הכלים העומדים לרשותו בהצעות אלה והיא קוראת לשרי הפנים והחקלאות להצטרף אליו בהתנגדות לנושא. בנוסף ציין, כי השדולה תפעל מול המרכז לשלטון מקומי והשדולה למען הרשויות המקומיות לקידום שיתוף פעולה בנושא זה ובנושאים נוספים. בישיבה השתתפו גם נציגי הארגונים מגמה ירוקה, "פתח תקווה זה אני" וחיים וסביבה.

מפעילות הקליניקה

פרויקט הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון - חובת דיווח חברתי סביבתי), התשס"ט

בימים אלה מוגשת הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – חובת דיווח חברתי סביבתי), התשס"ט אשר נוסחה על ידי תלמידי הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. מטרת הצעת החוק, שהוגשה באמצעות חברי הכנסת דב חנין וניצן הורוביץ, הינה לעודד חברות ממשלתיות - המהוות חלק נכבד בכלכלה הישראלית- לגלות אחריות חברתית-סביבתית ולפעול לקידום נושאים אלה. אחריות חברתית-סביבתית משמעותה בחינה במבט רחב הסוקר את מכלול ההשפעות של פעילותן. הצעת החוק מציעה לתקן את חוק החברות הממשלתיות בדרך שתחייב את החברות הממשלתיות להגיש יחד עם הדיווח הפיננסי השנתי גם דיווח חברתי-סביבתי ובו פירוט הפעולות בהם נקטה החברה בתחומים אלו. בדרך זו נותר בידי החברות הממשלתיות חופש הבחירה באילו דרכי פעולה לנקוט בהקשר הרחב של אחריות חברתית-סביבתית אך הן מחוייבות לפעול בדרך של שקיפות ציבורית ודיווח מסודר על הפעילות. הערכתנו היא כי בעקבות החיוב של החברות הממשלתיות למסור דווח חברתי-סביבתי כאמור, יחלו גם יותר חברות פרטיות להציג דוחות דומים באופן וולונטרי, כפי שהדבר כבר מתחיל להתרחש בישראל וקורה בהיקפים גדולים הרבה יותר בעולם.

הרקע להצעת החוק היא המודעות החברתית – סביבתית ההולכת ומתגברת בשנים האחרונות של חברות בארץ ובעולם. עסקים רבים בעולם פועלים כיום בפרויקטים חברתיים וסביבתיים רבים למען צמצום ההשלכות השליליות של פעילותם על הסביבה ולמען פיתוח בר- קיימא כחלק מנטילת אחריות חברתית- סביבתית. במקביל לתהליך זה וכחלק בלתי נפרד ממנו התפתח גם נושא הדיווח החברתי סביבתי (או בשמו האחר: דיווח קיימות), במסגרתו מדווחות חברות על השלכותיהן החברתיות והסביבתיות ופועלם בתחומים אלו. הרציונאל העומד בבסיס הרחבת דרישות הדיווח בעולם באשר לנושאים אלו הינו הן ההשפעה המיוחסת לנושאים אלו על שוויה של החברה לטווח הארוך והן התפיסה כי תאגידים נושאים באחריות רחבה לגורמים מחוץ לבעלי המניות.

הצעת החוק הוצגה ע"י ד"ר אורן פרז ועו"ד איילת ברעם במסגרת הכנס השלישי לדיווחי אחריות חברתית - סביבתית אשר נערך ביום 4.5.2009. הכנס נערך ע"י חברת BeyondBusiness בניהולם של ליעד אורתור ואיליין כהן. הכנס התמקד בדיווחי אחריות חברתית - סביבתית, דיווח ושקיפות של עסקים ונכחו בו קרוב ל-200 משתתפים, ביניהם אורחים מחו"ל, שורה ארוכה של בכירי עסקים בישראל, מובילים חברתיים ואנשי אקדמיה וממשלה.

למידע נוסף על הכנס ועל הצעת התיקון לחוק [לחצו כאן](#).